

שנתיים וחצי. מיד אחרי זה נמשחי עם קפסין ארמסטרונג בקלוב האבטו-
מובילים הסלבוהי ושותתנו במשך שעה. "קשה לחאר שני הסכים כאלה בני
עם אחד. שניהם מכירים את העולם הערבי ומדברים ערביה וקרובים למלך
אבן כעוד. האחד מדבר באילו חיה, בעצמו ערבי, וזעם על אנגליה ומתחף
את ממשלתה ונלחם (בכל אופן בגלוי) נגד כיבושה ושלטונה בערב. רואה
כל האסון באנגליה ומזדחח לגמרי עם האינטרסים הערבים.
השני - אימפריאליסט בריטי, אינו רואה לא לערבים ולא ליהודים,
ואומר זאת בגלוי.

השיחה של שניהם השלימה זו את זו ונתנה לי מושג יוחר מקיף
ונאמן על עמדתו של אבן כעוד - ואגב גם על פילבי עצמו. אם כי
בדבריהם לא היו ניגודים כיהם לעובדות ואנשים - אבל היו הארות מפלאות
ומפלימות.

השיחות עצמן לא אספיק כבר לרשום לדואר האויר של היום.

18.6.37

אחרי שאלות וחשובות על הנעשה בארץ ועל כמה מכרים משוחפים
סיפר פילבי על נסיעותיו בחימן ומציאת המון כחכות חסריות ועבריות.
אין הוא יודע הבנן כי אינו מכיר לשונות אלו - אבל יש לו העתקות
מכולן והוא עומד לפרסמן. הכחכות הן הרבה יותר מרובות מאלה שהזכיר
חלוי בספרו. ספרתי לו על נסיעתו של יבנאלי בחימן והוא שאל אם פרסם
כבר מסעו.

אחר כך עברנו לדבר על עניני א"י. לפי דעתו של פילבי השקט
הנזכר הוא זמני. כשהמופחי חיה במכה בקש מסנו אבן כעוד שיטפיע על
הערבים להמנע עד פרסום הרפורט מכל אלמות. וידוע לו שעם שוכו של
המופחי לארץ פרסם מיד ברור לשמור על השקט. אבל ברור לו שעם פרסום
הרפורט - ויחיה מה שיחיה - יפרוץ "המרד" שוב. בחוראות הועדה נאמר
בפירוש שאין לשגוע במנדט, וברור שהשלכון האנגלי ישאר והצדחה בלפור

השאר "זאת אומרת "מלחמה". מלחמה בין היהודים והאנגלים מצד אחד - והערבים מצד שני. א"י היא חלק של ערב. אחת רוצים ליטול פה מדינה יהודית, אם המצב הקיים ימשך יהיו היהודים בעוד עשר שנים רוב, ז.א. מדינה יהודית. כשבאחי לארץ - בשנת 1919 - היו היהודים 60000 איש. הם עבדו 400,000. במשך שש השנים האחרונות בלבד הוכפל המספר. בעוד חמש שנים יוכפל שוב מספרם. הערבים יתפכו לשואבי מים וחוטבי עצים, כי לא יוכלו לעמוד בטני החריצות, התשכלה והכוח הממשי של היהודים. האשמה היא לא ביהודים - אלא באנגליה. אנגליה רוצה לעשות א"י למושבה בחר. היא למעשה כבר עשתה זאת. אורמסבי גור אמר לו לפני ימים אחדים שאין כלל וכלל בדעה של אנגליה לצאת מן הארץ. ולערבים לא נשאר אלא להלחם. זו לא רק מלחמה ערבי א"י - כל העולם הערבי והמוסלמי ילחם. נגדל מהפורייין אופים היה לפני זמן מה בג'ידה לברר את עמדה אבן סעוד בשאלת א"י. אבן סעוד מודיע לו על ההתנגדות הנמרצת לפוליטיקה הציונית. הוא, פילבי, שאל את אבן סעוד אם אין ליהודים בארץ זכויות - אם בואם לארץ זהו בחוקף מן "חק" או זהו "טיילס". אבן סעוד לא פקפק אף רגע וענה: "טלם". אבן סעוד חשפיע על ערבי א"י להעסיק הסתומות. התערבות שאר המלכים לא הייתה לה ערך. גאזי הוא רק כלי מפתח בידי אנגליה. עיראק היא למעשה מדינה אנגלית. האמיר עבדאללה הוא אפס - וחי בזכותה של אנגליה. אבן סעוד הוא השליט ששם הערבי היחיד העומד ברשות עצמו. הערבים והמוסלמים היא בעיניו היינו הך. הוא רצה לחת ענס לוועדה המלכותית. רצה שיחיה שקט למען שהועדה תוכל לבוא. אבל הועדה אינה יכולה לבטל הצהרה בלפור והסגרת - ומיד כשיחטרסם הרפורט החדש "המלחמה".

עוד ביוני 1935, כשבארץ היה כביכול שקט, אמר למכריו באנגליה שאם הדברים ימשכו ככה יטפן דם - ומה שקרה אינו מקרה. כל זה נאמר לא בבה אחת, דרך חרצאה, אלא בתוך חשוכה לשאלותי והשנותי.

בשתקירותי לו שלא פניח המלכים הפסיקה את הסתומות אלא סבוח אתרוח (מניחי אותן) והפניה לא באה אלא "להציל פניהם" של מנהיגי הערבים

- עמד על דעתו שהערבות אכן מעוד הפסיקה המהומות. אינך יכול לדעת - בען - מה היה אילו לא באה הערבות זו. אל תהא בכות שהמהומות היו נפסקות בגלל הסבות שמנית. יכלה להיות גם ההפך אחרת.

אסרתי לו: /יהודי א"י יכולים לעמוד במני ערבי א"י - אם רק הממשלה לא חסייע לערבים. /אמר - יע לכם ענין לא עם ערבי א"י - זהו כל העולם הערבי; אמנם הממשלה אחכם - אבל אין לדעת מה יקרה עוד בעולם. השנאה ליהודים בקרב כל עםי ערב היא עצומה, ולא מן הנמנע שבח שבו ישפרו כל יהודי א"י. היהודים יהיו קרבן של האנגלים. אנגליה צריכה להסתלק מארצות אלה. זו היא ארץ ערבית.

אסרתי לו מה אנו חושבים על הארץ - ואם כי אין ברצוננו ואין ביכלתנו לנטל הערבים - אבל אנו באים בזכות, ואם מלחמה - נלחם, אבל פנינו לשלום, ואנו רוצים חכם עם הערבים.

- על יסוד מה ז שאל.

- אסרתי לו אני רואה שלשה יסודות להסכם: (א) עליה יהודית בלתי מוגבלת במספר ובנימוק פוליטי, מלבד אי נישול הערבים. (ב) עצמאות הארץ כלפי פנים. (ג) קטר עם פרציה או קונפדרציה ערבית.

הוא שאלני בהעוררות: האמנם אחת חושב ככה ז ובשעניתי לו בחיוב

שאל: ומה חושבים היהודים - היסכיםו לכך ז

אסרתי לו: זוהי שיחה ערבית. אני מביע רק דעתי כיחיד, אבל עד כמה שאני מכיר את חנועחנו - יסכיםו רבים להנאי השלישי אם יובטחו שני ההנאים הראשונים.

הוא: הסכם יהודי ערבי יתכן רק אם אנגליה תסלק לגמרי. היהודים והערבים יוכלו להתחדר לפי ההצעה שלך, אבל אנגליה לא תתן, היא רוצה בעצמה את הארץ; היא תטבח עירק למדינה אנגלית, והיא לא תצא מא"י.

אסרתי: נעשה תוזת עם אנגליה. הן יצאה אנגליה מסצרים ותחפיקה בחוזת.

הוא צחק במירות. אנגליה יצאה מסצרים ז היא מתבצרת במצרים. והיא

לא תסכים לצאת מהארץ.

אסרתי לו על שיחתי עם עוזני ועם הנציב, ושחנציב אמר לי, שאדם אינו תריהו מבור שאם נגיע יחד עם הערבים להצעה מוככמת - יכול לדבר בשם הקבינט.

ימים לכך הקבינט.

איני מאמין לאנגלים - אמר פילבי - הם הבטיחו לכם, הם הבטיחו לערבים, והם לא יקיימו לא התבטחו לערבים ולא התבטחו לכם.

אמרתי - בלי הסכמת האנגלים לא יתכן הסכם יהודי-ערבי. אנחנו לכל אופן לא נעשה שום דבר בלי אנגליה. אין אני מקבל דבריו שהיהודים והאנגלים הם צד אחד, ויש לנו אולי יותר טענות לאנגלים מאשר שיש לערבים, אבל איני רואה בנסמעת הסכמת אנגליה אם באמת נצליח להביא לידי הבנה משותפת את היהודים והערבים.

אם הסכם יבנה על יסוד עצמאות גמורה - אמר - בלי כל התערבות אנגליה אחר כך הדבר אפשרי. עד כמה שהוא סביר את אכן כעוד - אין הוא ברע זה מדבר בסמו, אבל הוא יודע את הלך-רוחו - יתן אכן מעוד יר להסכם כוח. א.ס. הוא איש גדול. הוא לא רק אמיץ אלא גם אוהב הנדירות. הימן הייתה החת רגליו - אבל הוא לא רצה להשתמש בנצחוננו, כי ידע שחלק גדול של העם בחימן ישנא אותו ויראה בו עריץ זר.

אולם מהי המדרציה הערבית? מי יעמוד בראשה? הוא רואה רק איש אחד: א.ס. קודם כל יש לאחד את א"י ועבר הירדן. חלוקה זו היא סלאבוניה. זוהי יחידה אחת. עבר הירדן בלי המערב אין לו קיום. א"י בלי עבר הירדן צרה. הוא, פילבי, התנגד חסיד להפרדה עבר הירדן. אחד זה נחוצ גם ליהודים וגם לערבים. עבדאלה הוא אפס. אין לו כוח, אין לו רצון, אין לו כשרון. בשחא, פילבי, היה נציב בריטי בעבר הירדן רצה שעבדאלה יהיה המושל האסתי. כבר אז היה פ. בעד עצמאות ערבית גמורה. ואמר לעבדאלה: אני לא אחערב - תהיה אחת המושל. אולם עבדאלה עצל, לא רציני, לחזם אחרי תחטארות והתהדרות, אוהב כסף ואוהב לפזר כסף, להראות לאחרים את נדיבותו ועשרו - אבל אינו רוצה לשאת בעול שבו. וכשבא סמלא מקום של פילבי לעבר הירדן קבל הוראות מלונדון לתחזיק בידיו את כל מושבות השלטון ולא לחת לעבדאללה להיות אמיר אלא למראית עין.

האיש היחיד שיכול לעמוד בראש קונסדרציה כזו הוא א.ס. שאלתי: האם אחת מחבונן ששלטונו של א.ס. יתפשט גם בא"י? כמובן, ענה. אחרת לא יוכל א.ס. להבטיח לכם מה שאתם רוצים.

אסרתי: זהו דבר שלא עלה אף פעם על לבנו. חוששני שלא רק בקרב היהודים - אלא גם בקרב הערבים בא"י לא ימצא אף אחד שיסכים לשלכנו של א.ס. את הערבים הניש לי, ענה פ., נכחדר אחת. תן אחת חובע עצמאות פנימית לא"י. אבל נחנץ ש.א.ס. יהיה בטוב שיובל לקיים את החסכס. הוא האיש היחיד. סחי האלטרנטיבה השנית: עבדאללה. הוא איש לא רע, אבל אין לו חוקף ואין לסמוך עליו. אם א.ס. יחתייב על איות דבר - אחת בכות עיקיים רברו. הוא אינו סחיר בקבלת החלטת. הוא שוקל כל דבר מכל צדדיו - אבל אם החליט פעם אחת לא יזוז סדעחו ולא ירנע.

האם אפשר, שאלתי, לכנות כל כך על איש אחד? ואם יקרה דבר מה

לא.ס.?

- שאלה זו, ענה פ., נשאלתי לפני עשרים שנה. א.ס. לא היה עדיין הסלך הגדול, אבל לי היה ברור אז שהוא האדם היחיד בערב שיאחר את הערבים, ולא חשדתי ססבה. גם אז אסרו לי: ואם א.ס. יסוח? עניתי: הוא בן ארבעים, בריא, חי חיים נורמליים ואין יסוד לחניח שלא יהיה עוד חרבה שנים, ומה שיקרה בחייו יהיה חשוב. הוא עכשיו בן 75 - בגיל זה חרבה ערבים מזדקנים, אבל א.ס. עומד בעינו וברוחו, ואין יסוד לחשוב שלא יהיה עוד 20-16 שנה.

סדוע יסכים א.ס. לעליה יהודית לארץ, שאלתי.

אני רואה שיהודים עלולים להיות *asset* בשביל ערב, ואין ספק שגם א.ס. יראה זאת. עכשיו היהודים שנואים וספחרים פחם. כשאיוזו תכרת סחולל מציעה איות מפעל, השאלה הראשונה המהעוררת: האין מאחוריה יהודים? אבל אם יהיה חסכס ותחית פדרצית - יהיה היהודים לברכה לכל ערב. יש לפתח את הארץ. נחוצים בבישים, רכבות. ערב סספרנסה סעולי רגל. תרכבת נחרפת ע"י אנגליה. נחנץ כסף - היהודים יכולים להסציא כל זאת. הם גם יחישכו בחיבר - הססקחיו (גזברחי בשמוענה שהגיעו אליה על הסחה סמוסחי סתיהודים ססכווננים גם

לכבוש את סדינה וחיבר שחיו בתן יהודים לפניס) ואסרתי - אנו רוצים לתחרכו בא"י. רית לנו גלות חיפן. הציעו לנו אוגנדה ודחיינו ולא נלך לערב - הוא אסר - תן יש לכם ישובים יהודים כנגדך, בחיפן, ברססק. העירותי: לא לישובים כאלה אנו ססכווננים. בארץ ישראל אנו רוצים

דבר אחר לגמרי.

דבר אחר לגמרי.

אני יודע ומבין, ענה ס., אבל עזרת היהודים לכל ארצות ערב יכולה להיות חשובה. הנח מדינה" (מכוונת לעיר מדינה) זו הייתה עיר של 75,000 תושב. עכשיו יש בה רק 1500. מחסר דרכים נהרסת. א.ס. יודע צורך הפיחות. וערב עניה. עזרת אנגליה או צרפת - מרומה שעבוד. היהודים יכולים למלא תפקיד גדול. וא.ס. יעריך זאת. שאלתי שוב: כלום אחת מניה שתעולם הנוצרי ישרים עם העמדה א"י חתם שלטון של א.ס. ז'

מה אחת מדבר על עולם נוצרי - ענה - זהו ענינה של אנגליה. וזהי קולוניה אנגליה. וא.ס. לא יסכים לשום דבר - אם ישאר איוה רמו שלטון אנגליה. הוא אינו דומה לפואד או למיצל או לעבדאללה. הוא אינו רוצה בשלטון מרומה. הציעו לו להיות חליף - אבל הוא אמר: כלום ישמעו לי המצרים או ההודים ז' מהו חליף בלי שלטון ממשי ז' כלום תפקיד אנגליה את האינטרסים האימפריאליים שיש להם בארץ ז' שאלתי, למה אחת מחבון ז' שאלתי.

- לצנורות הנפט, לחתבורת האויר, לנמל. במובן ש.א.ס. לא יסכים לשום זכויות מיוחדות לאנגליה, ענה. כל אחד יוכל לעוף, כל אחד יוכל לקנות נפט - אבל זכות מיוחדת - לא. זהו שלטון אנגליה.

שאלתי על כעור (יורש העצר). הוא מבוזבז בקרב השבטים, אבל אין הוא א.ס. זה חגיע לשלטון מחוך מלחמה והתאבקות קשה - כעור נולד למלוכה. אין דבר נעשה בערב בלי דעתו של א.ס. הוא קובע הכל. לא בנו, לא סיניסטר, הוא בעצמו מחליט הכל, ונולד מצעים למוצא פיו.

אמרתי: כשתשכו בחוכנו על פורצית ערביה וגם כשתחתנו על כך עם ידידינו הערבים לא התכוונו אף פעם לא.ס. קודם כל באו בחשבון א"י, עבר הירדן, עיראק. מדוע אחת מוציא לגמרי את עיראק ז' מוריה אני מבין. באן צרפת. אבל עיראק - האין זו הארץ שבאת בחשבון ראשונה ז' פילבי נסע מלרבר על עיראק, אם כי אני חורתי לשאלה כמה פעמים במשך השיתה.

לבסוף כפרתי לו על שיחתי עם פואד חסדה. שאל אם תרבר ידוע למעוד
ויסין הנמצאים פה. אמרתי שעד כמה שידוע לי - לא נפגש אהם פואד, אבל
הוא הבטיחני לדבר עם א.ס. עצמו.

פילבי אמר שאולי בראי שנפגש עם אנשי מעוד פה. הוא יחשוב על
העניין ויודיע לי.

בעד ארוחת הצהרים שלם פילבי למרוח מחאחי שאני חייתי המזמין לשיחה.

- שיחתי עם פילבי חסה כעשרים רגע לפני ארבע, ומאטנאום הלכתי לקלוב
האנטומובקלים המלכותי הנמצא בשכונתו לראות את ארכסטרינג ברבע לפני ארבע,
כפי שהוחנה בינינו.

גם בצורתם ההיצונית שונים שני האנשים האלה. ארכסטרונוג גבוה, חיוור,
אנגלי נפואי. פילבי - בעל קומה בינונית, סגודל זקן, שזוף פנים כנחושת
"קלל" (פה זה "קלל" ו).

פילבי המוסלמי מעטן כיגרות, ארכסטרונוג אינו מעטן כלל - את כי טניו
בפני שכור. במסבחי שחה רק חת, אך הציע לי וויסקי ומרבהי. ואיני
בטוח אם בגללי לא שחה מסקת אחר - או למרות חזות פניו אין הוא "שוחח".
הוא, א.ס. נפגש כבר פעמים עם ויצמן.

שאלני למצב ולטכניי הרפורט. אמרתי שאיני יודע, אך אני חושש
שהרפורט לא יניח לא דעה היחודים ולא דעה הערבים.

הוא אמר אנחנו בטצוקה (in a men)
משום כך נאחי אליך, אמרתי, מצבכם יוקל אם יעלה בידנו להגיע לידי
הסכם עם הערבים.

הוא הודיע מיד - שלא צד זה ולא צד זה חשוב בעיניו, אלא האינטרס
הבריטי. וגלי ספק בשבילים היה כוב אילו שני הצדדים היו מניעים לידי הסכם
- ושאל כמה יוכל לעזור.

אמרתי לו שאתר הקשיים מצבם במז"ם עם הערבים הוא ריב הסנהיגים
והתחרות. כל אתר מתחר מהשני, ואם גם הוא חושב שכדאי לכרוח בריח עם
היחודים הוא מפתח שמחנגדו יכריו עליו בעל בוגד. ויש למצוא איש בעל חשפעה
שיכנס בעזבי הקורח, ונדסה לי שאיש בזה יוכל לחיות א.ס.

א.ס.ס. אמר, הוא איש מקטן, זהיר וישר. יש לו גישה ריאליסטית לדברים, מתחשב בעובדות. אם כי מוטלמי ארון - אינו קנאי. מעטן נסתר, איש גלוי ואמתי. אף פעם לא ירמז, אם ישאל על דבר מה - יש שירב לענות, אבל אם יאמר הן, או לאו - הן הן הן, והלאו הן לאו. יודע לכבוש יצרו. אוהב נשים, אבל אינו יוצא מגדר החוק, כי אף פעם אין לו יותר מארבע נשים, אם כי הוא מחליטן מכוחות פ"י גרושים.

לא יעשה שום דבר נגד אנגליה. אין כל הטע שאם יחיו סתומות בארץ ישלח א.ס.ס. צבא לארץ. א.ס.ס. לא יחזרה באנגליה. כשהוא פנה לערבי א"י נעשה הדבר בהסכמת הממשלה האנגלית. אנשיו מה - אין להם כל השפעה מלבד איש אמר - הציר מפיו והבה. א.ס.ס. מחליט על כל דבר בעצמו - ולא יתן לסוים איש לפקול במסו.

פילבי אינו היועץ הטולימי של א.ס.ס. אמר כי הוא יזדרז. פילבי, מר ליסין א.ס.ס. בחרם עלה לגדולה, וא... שומר אמונים לידידיו, אבל הוא דן על הכל בעצמו ושוקל כל דבר בעצמו. פילבי שנוא על הסטליא של א.ס.ס. כי הוא נוהג בהם בגמול, מקלל ומחרף. הוהבים נזהרים מניבול פה, וא.ס.ס. עצמו אף פעם לא יחרף איש - הוא יכסור בלתי, יקטע הידים, אבל לא יחרף. ומסוים כך אין פילבי אוהב - אם כי הוא מוטלמי ונבי.

עד כמה מוטלמיותו היא בנה ?

פילבי היה מקודם אחאיסט. אילו היה נוצרי או יהודי לא יכול היה להעשות מוטלמי/אחאי. אבל דוקא מוטו שלא היה נוצרי יתכן שהוא נאמן במוטלמיותו - וכל היגיונו עלול להזיק.

פואד הסקה הוא איש נבון, וההשקפה שנתן שרק אחרי הופעה הרעורר החכן פגישה עם א.ס.ס. על חישוט ררך להסכם - יש מה בעט. הוא, ארמסטרונג, נבון לברוק בקרב שליחי א.ס.ס. בלונדון אם בדאי להסכם.

פלוננו וחקמו של א.ס.ס. הוא לגמרי אישי. אחרי מותו עלול כל הבניין להתפורר. בין בניו אין שלום, ואין ביניהם סי שעלול להמשיך מפעלו.

אבל עם א.ס.ס. בדאי להסכם - כי לסרוח השלחתו לא אכזר עשחונותיו. בנידון זה הוא זוסה למוצממא כמאל - אף הוא איש זהיר.

ארמסטרונג ידע על בקורו של המופתי במכה - אך לדעמו לא יצליח לטכסך

חוכמה:

בשיחה הקודמת עמד טילבי על כך שא.ס. חי במחיר עצום שאנגליה חסרת
 תחפוף אח ארצו לקולוניה בריטית. להשתמשות ענה שיש יסוד לדבר: אחרי
 קריעה בורמה מחודו הוכרזה עדן לקולוניה בריטית והועמדה תחת משרד
 המושבות. אנגליה מנסה עכשיו להרחיב גבולותיה של הקולוניה הזאת על
 הטון א.ס. ויש סכסוך קשה. מובן שא.ס. לא יתן, אבל הוא יודע שאנגליה
 לא תחמק בעדן בלבד.
 נכיתי לעורר שאלה איטליה ומכנתה המרוכה. טילבי מבטל טכנה זו.
 הטכנה היא אנגליה...

בערב קבלה פנים לב.צ. ורחל בקלוב האנגלו-פלשטינאי. יו"ר -

גבי דוגרייל.

19.5.37

לפני הצהרים שיחה עם לסקי (הרולד) אשר שב לפני שבועיים מאמריקה.
 דיבר עם עליכ ולד.ב. לפני שנחים גינה ל. באזני הזקן את הממשלה
 האנגלית - וב. הטיף לו אמון באנגליה. עכשיו הזקן נואש. הממשלה האנגלית
 גרמה אונדו. המצב איום - אמר הזקן בטפון כפים. לאחר שובו גיטה
 להתקשר עם מוריס - ידוד וחיק. הוא קווה מסנו הרבה - ונחאכזב. היה
 בבוח שהוא יהיה חומכנו העיקרי בועדה. ס. הודיע לו שמיד לאחר גמר
 הרפורט יפגש אותו. רמז מספיק. על ק. אין לכמוך. הוא איש חלש, ויעשה
 ממיד מה שנראה לו רצוי בעיני הממשלה. ערכו והשפעתו של ס. נעוצים אך
 זרק בעשירותו. אין הוא מוח' חשוב. בעל ההשפעה העיקרי בועדה הוא
 לורי המונד - המושג המלול ביותר והיורע המיד בויזק ובבהירות מה שהוא
 רוצה. אחד מהעקידים הטובים שהיו בהודו. ואט כי ק. כותב הרפורט - הרי
 ה. צאצאא האיש שיקבע הכנו.

ראת בזמן האחרון שני חברים של הקבינט - אינם יודעים כלום על א"י.
 מחכים לרפורט. כל מיניסטר עמוט עבודה למעלה ראש. ואין פנאי לחשוב
 על דברים אחרים. מלבד שרמזי חולך - הוא השונא שלנו. ממלקולק אין כל